Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 25 maja i 10 czerwca 1933 r. Nr. 10—11

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

ZBIÓRKI uliczne w „Dzień Morza", przeznaczone zostaną na Fundusz Obrony Morskiej i Fundusz Akcji Kolonjalnej, zbiórki zaś w kościołach oraz przed świątyniami przeznaczone zostały na Budowę Bazyliki Morskiej w Gdyni.

Rok VII | Wilno, dn. 25 maja i 10 czerwca 1933 r. | Nr. 10—11

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Kasata zakonu św. Hieronima.

Pismem Apostolskiem z dn. 12 stycznia 1933 r. Ojciec św. Pius XI zniósł zakon św. Hieronima Kongr. św. Piotra, jako nie odpowiadający swemu zadaniu.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 147).

Nadanie tytułu „Papieskiego" Instytutowi Międzynarodowemu św. Anzelma w Rzymie.

Dekretem św. Kongr. Semin. i Uniwersyt. z dn. 15 stycznia 1933 r. Ojciec św. nadał tytuł „Papieskiego" Międzynarodowemu Instytutowi św. Anzelma w Rzymie, mającemu wydziały: teologiczny, prawny i filozoficzny.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 169).

Dekret św. Penitencjarji apostolskiej w sprawie nadawania odpustów.

Wypełniając w ciągu dalszym swój zamiar uporządkowania sprawy odpustów, zgodnie z wydanemi w te ostatnie czasy podobnemi przepisami, św. Penitencjarja Apostolska, w celu lepszego uporządkowania przywilejów do nadawania odpustów pewnym pobożnym dziełom lub nakładania ich na przedmioty dewocyjne oraz tym podobnych uprawnień, o które często proszą różni ka-

płani, na mocy specjalnego polecenia Ojca św., podaje następujące przepisy:

Niniejszym Dekretem zostają zmienione i cofnięte wszystkie i poszczególne przywileje, w jakimkolwiekbądź czasie, lub w jakikolwiekbądź sposób lub pod jakim tytułem dotąd udzielone pobożnym stowarzyszeniom wiernych, jakiejkolwiekbądź nazwy lub charakteru, chociażby tylko z samych kapłanów złożonym nadane, udzielania poszczególnym kapłanom następujących przywilejów i uprawnień, mianowicie: poświęcania przedmiotów dewocyjnych i nakładania na nie odpustów apostolskich lub tak zwanych św. Brygidy, poświęcania koronek i wzbogacania ich (chociażby na swój sposób) odpustami, poświęcania krucyfiksów dla pozyskania odpustów Drogi Krzyżowej przez tych, którzy mają słuszne przeszkody do obchodzenia stacyj, oraz do pozyskania odpustu zupełnego na godzinę śmierci, udzielania błogosławieństwa papieskiego na końcu kazań, udzielania indultu osobistego ołtarza uprzywilejowanego, od dnia ogłoszenia niniejszego Dekretu pozbawione są wszelkiej mocy i skuteczności.

Jeżeli więc ci kapłani któryś z wyżej wymienionych przywilejów albo jakieś uprawnienie tego rodzaju na przyszłość będą chcieli posiadać, tylko wprost i bezpośrednio od św. Penitencjarji pożądaną łaskę otrzymać będą mogli, po złożeniu, za każdym razem, w tym celu specjalnego listu z poleceniem swego Ordynarjusza.

Co zaś dotyczy przywilejów, udzielonych niektórym Zakonom lub Zgromadzeniom zakonnym do poświęcania koronek i nakładania na nie odpustów, do nakładania odpustów Drogi Krzyża na krucyfiksy — do pozyskania w pewnych warunkach nawet bez obchodzenia stacyj, do erygowania stacyj Drogi Krzyża, te pozostają przy nich, pod tym jednak zastrzeżeniem, że nadal członkowie tych Zakonów i Zgromadzeń korzystać z nich będą mogli tylko osobiście, nie zaś tak, by mogli ich udzielać innym kapłanom, nie należącym do tych Zakonów lub Zgromadzeń; ci bowiem wszyscy władze, do korzystania z tych przewilejów konieczne, będą mogli uzyskiwać tylko od św. Penitencjarji w sposób wyżej wskazany.

Bez względu na jakiekolwiekbądź, nawet na wyjątkową i poszczególną wzmiankę zasługujące, zarządzenia.

Dan w Rzymie w siedzibie św. Penitencjarji, dn. 20 marca 1933 roku. W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(L. S.) J. Teodori, *Sekretarz.*

(Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 170).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie miejsca zapisywania aktów metrycznych.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 15 maja 1933 r., Nr. 1429.

Wobec skierowywanych do Sądu Arcyb. i Metropolitalnego zapytań, gdzie należy zapisać akt metryczny w wypadkach dokonania czynności świętej poza właściwą parafją, niniejszem podaje się do wiadomości PW. Księży Proboszczów, do ścisłego nadal przestrzegania, nast. wyjaśnienie:

Zgodnie z prawem kanonicznem (kan. 94; 470; 777 § 1; 1103), oraz działającemi na terytorjum archid. wileńskiej ustawami (Zbiór pr. Imp. Ros., t. IX, art. 864—867), akt metryki chrzestnej, ślubnej lub pogrzebowej winien być zapisywany w księgach tego kościoła parafjalnego, na terytorjum parafjalnem którego został dokonany obrzęd święty (udzielenie chrztu, pobłogosławienie małżeństwa, pogrzeb) i, o ile można, przez tego kapłana, który tego obrzędu dokonał (kan. 1238). Jednocześnie proboszcz, który zapisał w księgach akt metryczny obcego parafjanina, ma obowiązek niezwłocznie powiadomić pisemnie proboszcza właściwego o zaszłym wypadku chrztu, ślubu lub pogrzebu (Cf. kan. 778; 1103 KPK.), z zaznaczeniem imienia i nazwiska kapłana, który dopełnił obrzędu świętego. Zawiadomienie to powinno być przechowane w aktach parafjalnych.

Viceoficjał *Ks. kan. L. Chalecki.*
Notarjusz *Ks. Dr. Jan Ellert.*

Ostrzeżenie.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 13. V. 1933 r. Nr. 12722.

Na mocy raportu WKs. Proboszcza w Szumsku, z dn. 11 maja 1933 r. Nr. 85, Kurja ostrzega, by nie dawano wiary kobiecie wyznania mojżeszowego, mającej około 60, używającej imienia Zofja (Birgiełowa Sora, c. Mojżesza i Racheli z Rapoportów), która, pod pozorem przygotowania się do Chrztu św., nadużywa gościnności osób dobrej woli.

Ks. J. Ostreyko
Kancl. Kurji.

Metryki dla władz zagranicznych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 21. V. 1933 r. № 12881.

Kurja niniejszem podaje do wiadomości WW. IMXX. Proboszczów pismo Urzędu Wojewódzkiego Wileńskiego do Kurji Metropolitalnej Wileńskiej z dn. 20 maja 1933 r. AP.-II-1395/30, nast. treści, z poleceniem ścisłego przestrzegania:

„W dotychczasowej praktyce Urzędu Wojewódzkiego dało się stwierdzić, że poszczególni proboszczowie parafjalni w wielu wypadkach przetrzymują bez uzasadnionych powodów sprawy związane z wydobyciem metryk, żądanych przez władze państw zagranicznych.

„Przewlekłe załatwianie tego rodzaju spraw wyrabia niekorzystne mniemanie zagranicą o naszych urzędach. Zniecierpliwieni długiem wyczekiwaniem interesanci naglą organa swoich władz, w rezultacie czego władze te zmuszone są upominać się przed władzami polskiemi o załatwienie wniosków, skierowanych w swoim czasie w przedmiocie wydobycia metryki.

„O ile się zważy, że sporządzenie metryki jest związane z czynnością stosunkowo nieskomplikowaną, dochodzi się do wniosku, że niema właściwie poważnych powodów, któreby stały na przeszkodzie do szybkiego załatwiania czynności, związanych z wystawieniem przez proboszczów parafjalnych wspomnianych metryk.

„To też celem podniesienia sprawności urzędów parafjalnych w zakresie sporządzania i wysyłania żądanych przez władze zagraniczne metryk — Urząd Wojewódzki Wileński prosi Kurję o wydanie stosownych zarządzeń w tym przedmiocie podległym Jej urzędom parafjalnym (proboszczom).

„Zarazem uprasza się o zarządzenie, by jednocześnie z wysłaniem sporządzonej metryki — urzędy parafjalne wskazywały wysokość należnych opłat w gotówce, jak stemplowych, tak też parafjalnych i ewentualnie innych.

Za Wojewodę

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

M. Pawlikowski
Naczelnik Wydziału".

Ogłoszenie suspensy.

ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
Vilnae, die 8 Iunii 1933 an., Nr. 13.274.

Reverendo Domino Antonio Czechowicz,
Archidioecesis Mohylowensis Presbytero, in pago Maiewo commoranti.

Cum parochiam Maiewensem, spretis mandatis Nostris et monitionibus, relinquere renueris et litteras Nostras suspensionis paenam comminantes recipere recusaveris, praesentibus litteris declaramus Te, Reverende Domine, suspensum esse ab omnibus, vigore Can. 2401, donec resipueris et absolutionem ab hac censura a Nobis personaliter impetraveris et obtinueris.

X. A. Sawicki,
Cancellarius.

(L. S.)

† R. Jałbrzykowski
Archiepiscopus-Metropolita

„Dzień Morza".

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 10. VI. 1933 r. № 13.460.

W dniu 29 czerwca r. b. na całym terenie Rzeczypospolitej obchodzony będzie „Dzień Morza" dla uświadomienia i podkreślenia znaczenia morza dla Polski. W tym dniu w kościołach m. Wilna mają bić dzwony o g. 10 przez kwadrans. O g. $10^1/_4$ odbędzie się nabożeństwo w kościele św. Jana w Wilnie, gdzie wezmą udział Przedstawiciele Władz oraz Delegacje Stowarzyszeń ze sztandarami.

We wszystkich zaś kościołach parafjalnych odbędzie się nabożeństwo (suma) w godzinach ustalonych.

Ponieważ chodzi tu o rzecz ważną, przeto PPW. XX. Proboszczowie w przemówieniach podkreślą obowiązek miłości Ojczyzny jako terenu, na którem Opatrzność Boża powierzyła Narodowi Polskiemu spełnienie jego posłannictwa.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Władysław Mączka, prob. w Dziembrowie i admin. w Ostrynie, na prob. do Sielawicz, dn. 13.V. 33 r. Nr. 12.730.

Ks. Adolf Grodis, prob. w Sielawiczach, na prob. do Dziembrowa, dn. 10. V. 33 r. Nr. 12.731, i adm. w Ostrynie, dn. 13. V. 33 r. Nr. 12.742.

Ks. Stefan-Kazimierz Mitka, wik. z Kalwarji, na wik. do kośc. WW. Świętych w Wilnie, dn. 6. VI. 33 r. Nr. 13.207.

Ks. Bolesław Gramz, wik. kośc. WW. Świętych, na wik. do kośc. św. Teresy w Wilnie, dn 6. VI. 33 r. Nr. 13.209.

Ks. Edward Mirowski, wik. w Naczy, na wik. do Święcian, dn. 7. VI. Nr. 13.225.

Ks. Wojciech Jawnaszan, wik. w Wołkowysku, na wł. prośbę zwolniony ze stanowiska, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.226.

Ks. Stanisław Budnik, wik. w Lipniszkach, na wik. do Wołkowyska, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.227.

Ks. Tadeusz Sieczka, rektor kośc. w Jaszunach, na rek. kość. Plebanja-Kraśne n-Uszą, dn. 7.VI.33 r. Nr. 13.228.

Ks. Jan Alferowicz, wik. w Iwju, na prob. do Jaszun, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.229.

Nowowyświęceni kapłani otrzymali nominacje na wikarjaty: ks. Kazimierz Baniewicz do Naczy, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.230, ks. Jan Chrabąszcz do Porozowa, dn. 7. VI 33 r. Nr. 13.231, ks. Wacław Juchniewicz do Łazdun, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.232, ks. Leoncjusz Kacperek do Nowej-Wilejki, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.233, ks. Józef Król do Lipniszek, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.234, ks. Czesław Kulikowski do Ejszyszek, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.235, ks. Józef Milinowski (tymczas.) do Żeladzi, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.236, ks. Henryk Opiatowski do Lacka, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.237, ks. Kazimierz Radziszewski do Iwja, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.238, ks. Jan Szydłowski (tymczasowo) do kośc. Pobernardyńskiego w Grodnie, ks. Stanisław Wysiadłowski do Słonima, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.240, ks. Antoni Zabielski do Zelwy dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.241, ks. Bolesław Zabłudowski do Wołożyna, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.251.

J. Ostreyko
w/z Kanclerz Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI.

Z woli Najd. Episkopatu Polski, jako opiekuna i właściciela Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, drugie święto Zesłania Ducha Świętego zostało naznaczone, jako *Dzień Uniwersytecki.*

Od trzech lat Uniwersytet rozwija przed tym dniem propagandę, aby uświadomić jaknajszerszy ogół społeczeństwa w Polsce o znaczeniu i potrzebie Katolickiego Uniwersytetu.

We wszystkich krajach, które posiadają uniwersytety katolickie, istnieje *Dzień Uniwersytecki,* wyznaczany również przez Episkopat miejscowy i w tym *Dniu* zbierane są składki na utrzymanie uczelni. Zbiórka publiczna z *Dnia Uniwersyteckiego* daje w niektórych krajach tak poważne wyniki, że nietylko na cały rok są zapewnione konieczne potrzeby uniwersytetu, ale Uczelnia posiada odpowiednie fundusze na rozwój pracy naukowej, uskutecznianie licznych i bogatych wydawnictw i t. d. Pierwszeństwo w tym względzie zdobyły Włochy ze swoją ofiarnością dla Uniwersytetu katolickiego w Medjolanie.

Wyniki zbiórki na Katolicki Uniwersytet Lubelski z ubiegłych lat są bardzo nikłe, nie wyrównały nawet kosztów utrzymania na okres jednego miesiąca. Apelowaliśmy w ubiegłych latach tylko o dwa grosze od osoby w stosunku rocznym. Niestety, nie otrzymaliśmy nawet jednej piątej grosza. W roku obecnym dla ożywienia zbiórki Uniwersytet wystarał się u Władz państwowych o zbiórkę publiczną w całym kraju. Niezależnie więc od tacki kościelnej z dnia 5 czerwca, czyli drugiego święta Zesłania Ducha Św., która zostaje przeznaczona na Uniwersytet, będzie urządzona zbiórka publiczna w niedzielę, dnia 18 czerwca. Pomóc w tej zbiórce przyrzekły Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej (SMP.). Do Sekretarjatów Gen. SMP. zostaną wysłane ulotki z dość obszernym tekstem o znaczeniu Uniwersytetu Katolickiego do rozdawania P. T. Publiczności.

Z okazji tych zbiórek pragniemy poświęcić słów kilka Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu. Wiel. Duchowieństwo zna Uniwersytet Lubelski, zna go również znaczna część Inteligencji katolickiej w Polsce; tysiące osób brało udział w zjazdach, w różnych zebraniach, odczytach i t. p., urządzanych przez Uniwersytet. Nie mamy więc potrzeby powtarzania ciągle dat, historji i t. d. Wypada tylko nadmienić, że od końca 1918 r., to jest od założenia, Uniwersytet ciągle się rozwija tak w zakresie

uzyskiwania praw, zarówno jak i w materjalnym. Obydwa Wydziały kościelne, t. j. Teologiczny i Prawa Kanonicznego, posiadają pełne prawa z nadawaniem stopni aż do doktoratu włącznie. Dwa wydziały świeckie, t. j. Prawa i nauk ekon.-społecznych, oraz Humanistyczny (tylko te dwa Uniwersytet posiada), otrzymał dalsze rozszerzenie praw. Dzięki tym uprawnieniom liczba młodzieży, tylko na Wydziałach świeckich, już w roku ubiegłym przekroczyła 800. W obecnym, pomimo spadku liczby na innych Uniwersytetach, u nas się nieco powiększyła.

Gdy chodzi o rozwój naukowy, Uniwersytet może się wykazać bardzo pięknemi zdobyczami. Bibljoteka np., która miała bardzo skromne początki, dzisiaj liczy około 120.000 tomów. W budowę nowych gmachów, oraz inwestycje włożono zgórą miljon zł. Obok gmachu, w którym się mieści, posiada piękny i obszerny dwupiętrowy dom w mieście, tudzież utworzona jest wielka na rzecz Uniwersytetu Fundacja Potulicka w powiecie bydgoskim. Ta ostatnia, wskutek wielkiego kryzysu w rolnictwie i spłaty legatów, pozostawionych przez ś. p. Fundatorkę, hr. Anielę Potulicką, obecnie nie może okazać takiej pomocy materjalnej, któraby zaspokoiła potrzeby Uniwersytetu.

Uniwersytet opiera swój byt nieomal wyłącznie na dotacjach miesięcznych, udzielanych łaskawie przez Najd. Księży Biskupów. Dotacje, które miały wynosić $1^1/_3$ grosza w stosunku rocznym od liczby mieszkańców katolików w danej diecezji, od kilku lat nie wpływają od wszystkich diecezyj. Kilka diecezyj (w tej chwili cztery całkowicie, a dwie częściowo) wstrzymało się od płacenia składek miesięcznych. Ze Skarbu państwa Uniwersytet otrzymywał blisko 10% budżetu rocznego w postaci zapomogi. Od roku 1930 ta zapomoga, wskutek zmniejszenia wydatków przewidzianych budżetem, została wstrzymana. Uniwersytet znalazł się przeto w bardzo ciężkiem położeniu.

Pomimo to, nie możemy przerwać rozpoczętej i tak pięknie rozwijającej się pracy. Kościół katolicki w Polsce musi się troszczyć o inteligencję, musi ją urabiać, kształcić, formować, musi jej dać do ręki broń, środki, aby nietylko sama była prawdziwie katolicką, ale by tą katolickością promieniowała, oddziaływała na środowisko, na otoczenie, wśród którego przebywa, rozwija swą działalność. „Jest wprost nie do pomyślenia, mówi prof. Foerster, żeby Kościół wobec warstw inteligencji nie rozwinął swej propagandy, żeby miał zrozumiały, przystępny język dla jednego syna — dla ludu, którym potrafi doń przemówić, a nie mógł znaleźć języka zrozumiałego dla drugiego syna — dla

inteligencji. Ten język może znaleźć na uniwersytetach katolickich przez kształcenie w duchu katolickim".

Dopomóżmy Katol. Uniwersytetowi Lubelskiemu (Konto P. K. O. Uniwersytet Lubelski 39.712).

Ks. J. Kruszyński
Rektor Uniwers. Lubelskiego.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(C. d.) (5)

4. Specjalny nacisk kłaść należy na zakończenie roku. „Sylwester" daje nietylko po większych miastach okazję do ciężkiej obrazy Boga.

Przywilej z Rzymu, uzyskany z inicjatywy naszego Arcypasterza na nabożeństwo nocne z wystawieniem, psuje szyki mocom piekielnym. Trzeba tylko ludowi *dać coś,* co ich zmusi do czuwania nocnego w kościele. JE. Ksiądz Biskup Dr. Teodor Kubina[1]) daje cztery kazania, miane właśnie czasu „Sylwestra" w latach 1927—1930 w katedrze częstochowskiej. Aurifodina myśli bożych dla umysłów współczesnych. Jak tę noc Sylwestrową urządzimy?.. W rzęsiście oświetlonym i „nabitym" kościele ludzie z niezwykłym zainteresowaniem słuchają z natężeniem najpierw rzeczy bolesnych z życia Kościoła na świecie szerokim i zaścianku własnym, a po przerwie wypełnionej pieśnią pokutną „Przed oczy Twoje Panie", lud słucha, co stało się dobrego i recytuje polskie „Te Deum". W tej noworocznej biesiadzie duchownej usłyszą parafjanie, ile było chrztów (dygresja do zbrodni zabójstw płodu i oddanie hołdu rodzicielkom), zgonów, ślubów, chorych i wnioski z tych cyfr; dowiedzą się, ilu parafjan siedzi „w ulu", ile było zbrodni podpaleń, kradzieży, spraw sądowych; pochwaleni zostaną za dzieła miłosierdzia, ofiarność na Msze, cele społeczne, kościół własny.

Wyrabia to wśród elementu najbardziej nawet zacofanego poczucie *opinji* i przygotowuje człowieka, by zaczął w sobie odczuwać *szmery* sumienia.

5. *Czas karnawałowy.* — Idźmy za myślą Kościoła. — Zaraz po Trzech Królach — święto Bożej Rodziny; — druga niedziela: „Gody w Kanie". Tu przypomnijmy sobie prześliczny, mądry list zbiorowy Episkopatu: „O małżeństwie", pobierzmujmy go Encykliką Piusa XI w tymże przedmiocie. — Po Nieszporach, zamiast

[1]) „W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach", tom pierwszy.

żywotów, wykorzystajmy bajeczną przeróbkę dzieła x. Stolza przez xx. Pallotynów p. t. „Gawędy Misjonarza“. Warszawa 1926. Starczy materjału z nawiązką na 6 tygodni.

6. *Czas Wielkiego Postu.* — „Rozmyślajmy dziś, wierni Chrześcijanie“. — Tak. — Wartoby wszystko uczynić, by przez poznanie Męki Pańskiej, tem bardziej zrozumieć cenę duszy. „Zaorany“ w pracy duszupasterz musi coś mieć i dla siebie w Wielkim Poście.

Niedziela zbyt absorbuje. Spowiedź, Suma, kazanie, Gorzkie Żale, nauka. Satis!

a) Dobrze uczyni ksiądz, który zwoła lud w piątek na trzecią po południu (godzina Męki i Śmierci Zbawiciela Pana) do kościoła, by się z kapłanem pomodlił.

Ponieważ to nabożeństwo jest zupełnie dodatkowem, wolno nam je tak lub inaczej odprawiać.

Moja propozycja: W komży, stule i kapie fioletowej wychodzę do Wielkiego Ołtarza. W głównej nawie przed balustradą stoi krucyfer w komży. Od ołtarza czytam Lekcję i Ewangelję z dnia. Daję kilka myśli postnych [1]).

Idziemy teraz śladami Zbawiciela w drodze krzyżowej.

Tak czynił, co piątek i sekretarz osobisty wielkiego Rampolli, ks. Jakub della Chiesa — Benedykt XV.

Po odmówieniu odpustowych pacierzy, prywatna benedykcja, zakończona pieśnią „Ogrodzie oliwny“, albo „Dobranoc Ci, Głowo święta“.

Tego nikt mi nie przepisuje, to z własnej woli i chęci modlę się ja i modlą się ci, którzy to nabożeństwo rozumieją. W pierwszy piątek będzie 30 osób, ale w trzeci już przyjdzie 500, bo lud kocha Jezusa Frasobliwego.

b) *Spowiedź wielkanocna.* — Jako wikary, zetknąłem się z takim ogłoszeniem z ambony w I niedzielę Postu: „W poniedziałek i wtorek i środę mają się stawić do spowiedzi wioski południowe, a we czwartek... sobotę — wioski z zimowego zachodu“. Autentyczne! Do spowiedzi w I tygodniu przyszło 11 osób, reszta z 600 spodziewanych przeżywała w chatach wątpliwości geograficzno-astronomiczne.

Już jeżeli się coś ogłasza, to wartoby rzecz przemyśleć.

Mam spis parafjalny. Robię sobie wykaz wiosek z podaniem ilości dorosłych, dzieci szkolnych i dzieci od lat 8 et infra. Znam

---

[1]) *„Ojcze nasz“* — X. Szlagowskiego, biskupa; *„Rozważania o Męce Pańskiej“* — Arcybiskupa Jałbrzykowskiego; *„Na Golgotę“* — X. Kalinki.

odległości, stan dróg. Wiem, ile mogę sam w ciągu dnia wyspowiadać. Robię więc sobie w styczniu *plan* spowiedzi wielkanocnej. Graficznie i czytelnie wypisany z pieczęcią kościelną i podpisem własnym, rozsyłam ten plan do sołtysów, do gminy, do szkół, wywieszam go w kancelarji parafjalnej i przybijam na drzwi kościelne. Podchodzi do planu panna z Poręby i widzi, że dla niej i jej koleżanek spowiedź we wtorek, 9 marca. Sołtys widzi, że żonaci mężczyźni z jego wsi mają spowiedź w sobotę, 13 marca. Kalkuluje sobie pan sołtys, że na ten dzień ani do lasu nie pojedzie, ani do żadnych robót nikogo wyznaczyć nie może i t. p. rozważania. A z planu widać, że poniedziałki są dla kobiet, wtorki dla panien, piątki dla kawalerów, soboty dla żonatych. Środy dla często się spowiadających, czwartki wolne od spowiedzi. Szkoły spowiadają się po Wielkiejnocy. Dla głuchych osobno dwa dni.

Dla chorych nie obłożnie — specjalny dzień już pod Zielone Świątki, gdy w przyrodzie ciepło i wonnie. Chorzy jadą do kościoła, różne kaleki dążą, nie zbraknie ślepców. Zaproszony sąsiad pomoże spowiadać, powie kazanie piękne, chorzy się popłaczą, dostaną benedykcję. Kapłan inaczej spowiada, bo już ma psychologiczne nastawienie na „łagodność“.

Zarzuty: „U nas lud nie nawykł do takich porządków; przyjdzie, jak zechce; nikt i nic go nie zmusi. Zawołasz ich, a tu do chorych zwali ci się pięć furmanek”. Odpowiedź: Istotnie, trudno „nawyknąć“ do tego, czego niema. W parafji sześciotysięcznej takich amatorów: „pójdę kiedy mi się podoba“ znalazłem tak znikomą garstkę, że *przeciwnicy takiego planu* bardzoby się czuli nieswojo na swym tradycjonalnym koniku. Za poważnie rzecz traktuję, aby Konfratrów bawić bajkami, więc powiem, — w pierwszym tygodniu w 4 dniach było 17, w drugim 9, w trzecim zero i tak do końca już.

Do chorych muszą przyjeżdżać z wolą, czy bez woli naszej.— Ale i na to jest lekarstwo. Do chorych wyjazd o 12 w południe, po śniadaniu, a do 12 wszystko skończone.

Punktum 7 msza św. — po Mszy Ewangelja i krótka nauka o warunkach do Pokuty. — Herbata. — W tym czasie organista sprawdza według spisu parafjalnego, kto z wezwanych stawił się do spowiedzi. Wezwanych 50 osób. (Obliczenie na jednego księdza). O godzinie 8 m. 20 idę do kościoła. Przed konfesjonałem robię rachunek sumienia pół godziny. Od dziewiątej mam tych 50 penitentów. Przed Komunją akty, po Komunji gratiarum actio. Ludzie idą do domów. Z kożuchów nie idzie para. Nikt się nie zmęczył, ksiądz również. I spokój!

A proszę policzyć swoje nerwy przy starych porządkach: 11 marca dwie osoby, 16 kwietnia 400 osób i też do chorych! Prawda? Połajanki, krzyki, emocja. I... wstręt do samego siebie i takiej... orki! Spowiedź wielkanocna przy moim planie przechodzi „śpiewająco“. A od południa we środę, do piątku (wyłącznie) mogę pomóc sąsiadom i na „tłokę“ pojechać!

O „tłoce“ nic tu nie wspomnę, ani upustu złośliwości nie dam, ale że nie lubię „tłoki“, to prawda. Dlaczego?—Dlatego, że w ciągu lat kilku prowadzę planowo spowiedź wielkanocną.

Kilka uwag praktycznych. — Trzeba ten plan odpowiednio z ambony spopularyzować i od niego ani na jotę nie odstąpić nawet w razie choroby. Zachorowałem — posłać na wieś wiadomość, a potem z ambony zawołać daną partję na najbliższą środę, bo ona w planie chodzi luzem i jest zawsze w rezerwie. Jeśli ktoś chciałby się nie w swoim czasie przeszwarcować, odmówić. Najwięcej tych prób będzie w trzecim tygodniu. Odmowa zrobi dla planu tylko dobrą atmosferę. Przewidzieć, aby na roztopy (spodziewane zawsze prawie ściśle z praktyki wioskowej) nie wyznaczyć wiosek, idących groblami i wogóle dalszych.

(Dok. nast.) *X. Ign. Cyraski.*

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecejzlana.

Rekolekcje kapłańskie. — Rekolekcje kapłańskie odbędą się w tym roku w Wilnie, w gmachu Seminarjum Metropolitalnego, pod przewodnictwem XX. Misjonarzy, w trzech serjach: *I-a serja*: od 3 lipca (godz. 19, m. 30) do 6 lipca (godz. 17, m. 30), *II-a serja*: od 10 lipca (godz. 19, m. 30) do 13 lipca (godz. 17, m. 30) i *III-a serja*: od 19 lipca (godz. 19, m. 30) do 20 lipca (godz. 17, m. 30). Księża Dziekani mają zatroszczyć się, by wszyscy księża kondekanalni mogli wziąć udział w rekolekcjach, a jednocześnie, by wierni nie zostali pozbawieni posług duchownych. Jak daty tak i godziny będą przestrzegane ściśle; dlatego rekolektanci tak powinni rozłożyć sobie zajęcia, by nie opuścić nic z ćwiczeń duchownych.

Księża Misjonarze w Wilnie. — W Seminarjum Wewnętrznem XX. Misjonarzy w Wilnie jest obecnie 59 kleryków zakonnych, którzy tu odbywają nowicjat i jednocześnie przechodzą V i VI klasę gimnazjalną. Nowicjat trwa 2 lata, z tych jeden rok przeznacza się na tak zwany scisły nowicjat. Po ukończeniu nowicjatu na dalsze kształcenie klerycy udają się do Krakowa (na Kleparz), gdzie kończą klasy gimnazjalne i odbywają studja teologiczne (na Stradomiu). Seminarjum wileńskie obsługuje całą prowincję polską i zależne od tej prowincji domy i placówki.

Walne Zgromadzenie Komitetu Ratowania Bazyliki Wileńskiej. — Dnia 8 maja w sali konferencyjnej wileńskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się Walne Zebranie członków Komitetu Ratowania Bazyliki Wileń-

skiej pod przewodnictwem JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolity. Szczegółowe sprawozdanie komisji technicznej złożył p. inż. Zubielewicz, dyrektor Dyrekcji Robót Publicznych w Wilnie, w którem zobrazował całokształt prac, dokonanych przez kierownictwo robót przy ratowaniu Bazyliki. Sprawozdanie finansowe wykazuje, iż od chwili rozpoczęcia akcji zbiórki na rzecz ratowania Bazyliki do dnia 15. V. 33 r. wpłynęło ogółem 394.665 zł. 75 gr. W związku z robotami konstrukcyjnemi wydano 286.746 zł. 62 gr. Z sumy pozostałej winien komitet wypłacić firmie „Łempicki" 9.354 zł. 06 gr., jako resztę należności za wykonane roboty. Wobec powyższego komitet rozporządza czystem saldem dodatniem w kwocie 98.565 zł. 11 gr. Na wniosek Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Zgromadzenie udzieliło absolutorjum Komitetowi; ponownie wybrano Komitet w poprzednim składzie osobowym.

Doroczne zebranie Sodalicji Maryańskiej Pań. — Dnia 9 maja r. b. odbyło się w lokalu sodalicyjnym doroczne zebranie Sodalicji Maryańskiej Pań. Zebranie zaszczycili swą obecnością J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita, przedstawiciele poszczególnych sodalicyj oraz liczni goście. W pracach Sodalicji uwzględniono, oprócz działalności religijnej, działalność charytatywną. Istniejąca przy Sodalicji Sekcja Miłosierdzia w roku sprawozdawczym miała pod swą opieką 50 osób. Starano się pomagać szczególnie niezamożnej inteligencji. Rozdano ubrań, bielizny i obuwia 288 sztuk, żywności 2.056 kg., obiadów 1193, drzewa 208 wiązek, gotówki 633 zł. 56 gr., pościeli 9 sztuk, pism religijnych 126 egzemplarzy.

Zjazd Młodzieży Katolickiej. — W dniu 14 maja b. r. odbył się w Wilnie Zjazd delegowanych SMP. męskich archidiecezji wileńskiej. Na zjazd przybyło przeszło 200 osób członków SMP. z najodleglejszych zakątków archidiecezji. Zjazd został rozpoczęty przez wysłuchanie Mszy św., celebrowanej przez JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolitę na intencję Ojca św. Piusa XI. Otwarcie posiedzenia zjazdowego zaszczycił swą obecnością Dostojny Protektor Stowarzyszeń SMP., J. E. Ksiądz Arcybiskup, który przemówił do zebranej młodzieży, zachęcając ją do dalszej owocnej pracy i błogosławiąc jej poczynaniom. Zasadniczy referat, n. t. „Chcemy Boga oglądać", wygłosił p. Kazimierz Jędrychowski, delegat SMP. na woj. białostockie. Sprawozdanie ogólne z działalności Zarządu jak również sprawozdanie finansowe złożył sekretarz generalny SMP. ks. Bolesław Maciejowski. Budżet na rok 1933 34 zreferował p. Henryk L. Chmielewski. Po sprawozdaniach i referatach nastąpiła dyskusja i uchwalenie złożonych do zatwierdzenia wniosków, dotyczących pogłębienia wiedzy religijnej, wychowania państwowego, pracy oświatowej, przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, przysposobienia rolniczego i wiele innych. W dniu 15 maja wszyscy przybyli na zjazd udali się z pielgrzymką do Kalwarji wileńskiej.

II. Stolica Apostolska.

Beatyfikacja Gemmy Galgani. — Dn. 14 maja rb. odbyło się uroczyste ogłoszenie beatyfikacji Gemmy Galgani. Zrana w obecności kapituły watykańskiej i św. Kongregacji Obrzędów odczytano dekret beatyfikacyjny i odsłoniono wizerunek Błogosławionej wraz z relikwjami, poczem ks. arcybiskup Palica odprawił Mszę św. Po południu Ojciec św. zeszedł do bazyliki w otoczeniu 16 kardynałów, by w obecności wielkich tłumów wiernych złożyć pierwszy hołd nowej Błogosławionej.

Sprawa kanonizacji błog. Jana Bosco i błog. Luizy Marillac. — Dn. 9 maja rb., w św. Kongregacji Obrzędów odbyło się pierwsze posiedzenie, poświęcone rozpatrzeniu cudów, przedstawionych dla uzasadnienia wniosku o kanonizację błog. Jana Bosco i błog. Luizy Marillac, współzałożycielki Zgromadzenia Córek Miłosierdzia. Z przebiegu dyskusji sądzić można, że obie kanonizacje nastąpią jeszcze w ciągu Roku Świętego.

Konkordat Stolicy Świętej z Austrją. — Konkordat Stolicy Świętej z Austrją został już parafowany i oficjalnie przyjęty. Jest to fakt wielkiej doniosłości i mówi o dalszem zacieśnieniu stosunków pomiędzy Stolicą Świętą a Austrją. Pertraktacje w sprawie konkordatu zainicjowane zostały już przed kilku laty, w ostateczne stadjum weszły jednak dopiero przed kilku tygodniami, z chwilą przybycia do Rzymu kanclerza Dollfussa. Austrja posiadała wprawdzie już przedtem różne umowy ze Stolicą św. o charakterze dyplomatycznym, zawierane jednak zależnie od konieczności, nie mogły zadowolnić żadnej ze stron. Zawarto więc nowy konkordat, odpowiadający warunkom obecnym.

Ojciec św. odprawia Mszę św. w bazylice Lateraneńskiej.—W uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego Ojciec św. odprawił uroczystą Mszę w bazylice na Lateranie, oraz udzielił z balkonu bazylikowego błogosławieństwa *Urbi et orbi.*

III. Kronika krajowa.

Objęcie rządów diecezji tarnowskiej przez nowego Biskupa. — Dn. 25 maja rb. odbył swój uroczysty ingres JE. Ks. Dr. Franciszek Lisowski, Biskup Tarnowski, jednocześnie ogłosił dwa listy pasterskie: jeden do duchowieństwa, drugi do wiernych. List do duchowieństwa oparty jest na słowach św. Bernarda, skierowanych do opata Baldwina: „Si pascas verbo, pascas exemplo, pascas et sanctarum fructu orationum!“ (Ep. 201). Poświęciwszy serdeczne wspomnienie swemu poprzednikowi, ś. p. Ks. Arcybiskupowi Wałędze, rozprowadza Dostojny Arcypasterz motto ze św. Bernarda w zastosowaniu do współczesnej pracy kapłańskiej. Z ogromnym naciskiem podkreśla potrzebę miłości w pasterzowaniu nowoczesnem. Woła: „Miłością, a nie gromami i karaniem prowadźmy owieczki do nieba! Kochajmy je tak, jak św. Vianney kochał swe owieczki, który powiedział te dziwne słowa: —Nigdym się nie gniewał na swoich parafjan, nie pamiętam nawet, czym im kiedy wyrzuty czynił“. W drugim liście, do wiernych, przedstawia Czcigodny Arcypasterz ciężkie warunki, w jakich dziś znajduje się ludzkość, podkreślając zwłaszcza kryzys moralny, duchowy, jaki przeżywają obecnie narody. Skutki tego stanu są straszliwe i im trzeba przeciwdziałać, zwłaszcza w dziedzinie moralnego kryzysu. Szukając środków na rany moralne i duchowe ludzkości, wzywa Ks. Biskup do pracy w Akcji Katolickiej, od której nikt nie może się wymawiać. Do każdego więc z wiernych woła Dostojny Arcypasterz, aby był apostołem zasad Chrystusowych, a przedewszystkiem by miał Chrystusa w sobie. Od aktu intronizacji obrazu Serca Jezusa w domach katolickich chce Ks. Biskup rozpocząć swą pracę w diecezji. Uroczystość intronizacji wyznaczył Ks. Biskup na dzień 25 czerwca rb.

Jubileusz cudownego obrazu Matki Boskiej w Leśnej. — JE. Ks. Biskup Podlaski wydał list pasterski w sprawie obchodu jubileuszu obrazu Matki Boskiej w Leśnej, w roku bieżącym bowiem przypada droga dla diecezji pamiątka jubileuszowa:

250 lat upływa w dniu 26 września br. od chwili cudownego zjawienia się Obrazu Matki Boskiej w Leśnej. Czas jubileuszowy trwać będzie od dnia 29 czerwca do 26 września rb. Arcypasterz wzywa wiernych, aby, z duchowieństwem na czele, urządzali pielgrzymki do Leśnej i zapowiada swoje tam przybycie.

Przyznanie uprawnień Uniwersytetowi Lubelskiemu. — Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 9 maja rb. prawnemu wydziałowi Uniwersytetu Lubelskiego przyznał prawo udzielania stopni magistra praw i magistra nauk społeczno-ekonomicznych, a wydziałowi humanistycznemu prawo udzielania stopnia magistra filozofji w zakresie nauk filozoficznych, filologji polskiej, filologji klasycznej, filologji francuskiej, historji i pedagogiki. Rozporządzeniem zaś z dnia 10 maja br. p. Minister zatwierdził Komisje egzaminacyjne, złożone wyłącznie z profesorów, wykładających na obu wydziałach.

XIII Zjazd Katolicki.—Dd 24 i 25 czerwca rb. odbędzie się w Wągrowcu, w mieście ks. Jakóba Wujka, znakomitego biblisty i tłumacza całego Pisma św. na język polski, trzynasty Wielkopolski Zjazd Katolicki, organizowany przez Ligę Katolicką w Poznaniu.

Kongres eucharystyczny archidiecezji krakowskiej. — Dd 24—25 czerwca rb. odbędzie się w Krakowie Kongres Eucharystyczny, zapowiedziany w orędziu JE. Księcia-Metropolity Krakowskiego z dn. 2 kwietnia roku bieżącego.

Zjazd duchowieństwa Akcji Katolickiej. — Naczelny Instytut Akcji Katolickiej w Polsce z siedzibą w Poznaniu zwołał w dniu 18 maja br. do Warszawy Zjazd Delegatów Diecezjalnych Instytutów Akcji Katolickiej z całej Polski. Zjazd obradował nad organizacją święta Chrystusa-Króla w roku bieżącym, które, jak wiadomo, jest dorocznem świętem Akcji Katolickiej. Przyjęto również do wiadomości sprawozdanie z całokształtu poczynań i rozwoju Akcji Katolickiej w Polsce, przedłożone przez ks. dr. Stanisława Brossa, dyrektora Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej.

IV. Kronika zagraniczna.

Obchód stulecia Konferencji św. Wincentego à Paulo. — Obchody w związku ze stuleciem Konferencji św. Wincentego à Paulo rozpoczęły się w Paryżu dnia 19 maja odczytaniem w kościele św. Suplicjusza pisma papieskiego o mianowaniu legatem na te uroczystości kardynała Verdier, arcybiskupa Paryża. Tegoż dnia w sali recepcyjnej św. Stanisława odbyło się pierwsze zebranie zjazdowe. W sobotę w bazylice N. Serca Jezusowego na Montmartre odbyła się wspólna Komunja św. członków Konferencji. Popołudniu uczestnicy uroczystości złożyli hołd pamięci twórcy Konferencji, Fryderyka Ozanama, przy jego grobowcu w kościele Karmelickim, przy ul. de Vaugirard a następnie w ogrodach Instytutu Katolickiego, wysłuchali przemówienia rektora Instytutu, biskupa Baudrillart. Wieczorem tegoż dnia odbyło się zebranie plenarne. W niedzielę JEm. Ks. kardynał Verdier odprawił pontyfikalną Mszę św. w kościele Notre Dame. Kazanie w dniu tym wygłosił popołudniu w bazylice metropolitalnej słynny kaznodzieja o. Gillet, dominikanin. W poniedziałek, ostatni dzień uroczystości, po wspólnej Komunji św. w kościele St. Etienne du Mont, nastąpił akt oficjalnego przemianowania przez władze miejskie Paryża placyku przy kościele Notre Dame des Champs na „place Ozanam".

Złagodnienie zatargu kośc.-polit. w Jugosławji.—Kierownictwo „Sokoła" jugosłowiańskiego wycofało z sądu

skargę, z jaką wystąpiło w swoim czasie przeciwko znanemu listowi pasterskiemu biskupów ze stycznia rb. Fakt ten uważany jest za dowód, że konflikt kościelno - polityczny, jaki wynikł na tem tle, został złagodzony. Zwraca się tu uwagę na oświadczenie arcybiskupa zagrzebskiego, ks. dr. Bauera, przewodniczącego konferencji Episkopatu, oświadczenie, według którego obecnie po mowie prezesa rady ministrów w skupczynie w sprawie znaczenia dobrych stosunków pomiędzy Kościołem i państwem wszelka dyskusja na ten temat byłaby bezpożyteczna.

Stan religijności w Hiszpanji. — Hiszpanja pomimo wszystko pozostaje katolicką. Jeden z polityków hiszpańskich oświadczył niedawno w kortezach, że Hiszpanja przestała już być katolicką. Życie jednak coraz wyraźniej przeczy temu oświadczeniu. Opierając się tylko na notatkach, zamieszczanych w prasie hiszpańskiej w ciągu kilku ostatnich miesięcy można stwierdzić, że uczucia katolickie ludności nie słabną, lecz przeciwnie potęgują się. Kościoły w ciągu Wielkiego Tygodnia przepełnione były wiernymi w ilościach od kilku lat nie obserwowanych. Na ulicach miast znów ukazały się tradycyjne procesje. Teatry i kinematografy madryckie w Wielki Czwartek i Piątek, oprócz jednego rządowego, były zamknięte, niektóre zaś urządziły specjalne przedstawienia treści wybitnie religijnej. Duże wrażenie wywarło zwrócenie się rannego w wypadku automobilowym gubernatora prowincji Vizcaya, do kapłana o Sakramenty św., choć niedawno jeszcze prześladował i zamykał szkoły katolickie. Podobny wypadek zaszedł w Madrycie z dyrektorem jednego z dzienników antyreligijnych. W Leonie radny socjalistyczny Coque wystąpił na posiedzeniu rady miejskiej z protestem przeciw nie udekorowaniu magistratu na czas procesji wielkopiątkowej. Charakterystyczny wypadek zdarzył się w miejscowości Cuevas de Binroma, gdzie podczas nabożeństwa w Wielki Piątek miejscowy lekarz weterynarji po bezbożniczem przemówieniu rzucił petardę pod wrota Kościoła, sam jednak został ranny i publicznie nawrócił się, błagając o Sakramenty św.

Gubernator amerykański o szkole wyznaniowej. — Gubernator stanu Oklahoma podkreślił niedawno w publicznem przemówieniu znaczenie nauki religji w szkołach. Mówca, którego audytorjum składało się z około 600 wybitnych przedstawicieli wszelkich sfer społecznych i wszelkich zawodów, z najwyższem uznaniem wspomniał o zasługach biskupa katolickiego z Oklahoma, C. Kelleya, popierającego niestrudzenie sprawę rozwoju szkolnictwa katolickiego. „Musimy mieć szkoły wyznaniowe, mówił gubernator, bo wiara jest fundamentem wielkości narodowej. Jest ona źródłem miłości Ojczyzny, uczciwości i moralności. Historja dowodzi, że naród nie może istnieć bez wiary, a my stale dostrzegamy, że najgłębszą przyczyną upadku wielkiego narodu jest bezbożność. Nie potrzebowalibyśmy zupełnie obawiać się obecnego kryzysu światowego, gdybyśmy byli wierzącymi. Jeżeli będziemy mieli tylko szkoły państwowe, to lud nasz bezapelacyjnie wydany zostanie na łup ateizmu".

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ. (9)

Ks. B. Krasodomski, Iszczołna 50. Ż. Smidowmowa, Białystok 42 pp. I, Komenda PKU., Wilno 9.20. Kpt. Marciniak P., Grodno 4.42. Kpt. Szczerba I., Grodno 28. Z. Sprinz, Wołkowysk 3.98. Dr. Pruski Piotr, Chorzów 2. Urząd gm. Piaskowskiej, Piaski Stare 3.50. Komitet Paraf. w Mejszagole 150. Urząd Pocztowy

Orany 1.60. J. Kalicki, Grodno 3. Kpt. I. Szyszko, Wilno 11.38. Ks. E. Szapel. prob. w Dolistowie, Goniądz 210,70. Ks. H. Bojaruniec, Lida 65. Ks. F. Hajkowicz, Roś 275. Urząd gm. Kołtyniańskiej, Kołtyn. 1.90. Siemanczuk, Wołpa 1. A. Butkiewicz, N. Wilejka 20. Urz. Gm. Głębokie 50. Ks. W. Drabb, Kraśne 250. Inż. Burczyński, Wilno 5. Nadlesn. Dóbr Sakowszczyzna, Wołożyn 10. Ks. Czerniak, Smorgonie 53.05. Ks. P. Szepecki, Turgiele 278.60. Urząd gm. Tereszkowskiej, Werejki 10. Dr. M. Lenartowicz, Grodno 10. B. Kuc, Traby 5.50. Ks. Jan Dmochowski, Miory 75. Wyd. „Dziennik Wileński", Wilno 103. S. Romaniecki, N.-Święciany 2.50. Urząd Gmin. Sidra 1. S. Nowicki, Podbrodzie 4.24. Ks. W. Borkowski, Boruny 475. Ks. L. Bałoban, Hermanowicze 300. F. Skonieczny, Podbrodzie 5.96. Ks. M. Radziszewski, Łunna 17.30. Mjr. F. Stachowicz, Białystok 13. S. Ganacki Wilno 1. Urz. Poczt. Telegr., Bieniakonie 15.0. T. Zarowa, Wszniew k/Bohdanowa 1.50. Sz. Zara. Wiszniew k/Bohdanowa 1. Tartak Państw., Jeziory 17.80. Agen. P. T. W.-Soleczniki 0,50. Chrześc. Zw. Nar. Piekarzy, Wilno 12. Mrozowski, Białystok 10. Fr. Sławecki, Wiszniówka p. Krewo 1.50 Nadl. Smorgońskie 8.50. Por. Bak P. 76 pp., Grodno 4. Kpt. F. Downarowicz, Wilno 10.10. A. Pietkiewicz, Łużki 1. Ks. R. Liksza, Bystrzyca k/Wilna 57. M. Zbyszewska, Wilno 4.40. Ks. Chomski, Wiszniew k/Świra 29.65. Ks. Staszelis, Wilejka 50. J. Szołomski, Wilno 14.99. S. Stajniak, Iwje k/Lidy 1. Urząd gm. Wołpa 9.50. St. Zielińska, Wilejka 2.30. A. Malinowska, Wilno 4.20. Meczyt Piotr, Wilno 2. Prob. Szemetowszczyzny 17.85. Kurja Metr. Wil., Wilno 10.000. Wydz. Pow. w Wilejce 25. Ks. Miecz. Akrejć, Knyszyn 100. S. Bohdanowiczówna, Wilno 5. S. Witut, Raduń 2.10. Kier. Szkoły, Raduń 2. Por. R. Fleury, Mołodeczno 3.32. Ks. Kuźmicki, Zabłudów 182.45. Ks. L. Chomski, Dąbrowa k/Grodna 140. L. Loś, Wilno 10. Zw. Młodz. im. P. Skargi, Wilno 6. Zjedn. Kolej. Polsk., Wilno 25. H. Sperska, M. Soleczniki 10. D. Miłoszówna, Podbrodzie 6.70. Ks. J. Bobicz, Iwje k/Lidy 100. Szk. Pow. w Żarnówce, Izabelin 2.06. Z. Iwaszkiewicz, Lida 23.50. Ks. H. Wojniusz, Kiemieliszki 57.41. J. Chrebtowicz, Mołodeczno 3.20. F. Malec, Duniłowicze 3. Ppłk. Filipowicz Wilno 5.90. L. Jakubowiczowa, Wojstom 1.50. M. Jakubowicz, Wojstom 1.50. B. Turski, Międzyrzecz 1.33. Kpt. L. Scepelski, Lida 13. K. Daszkiewiczowa Krynki 2. W. Dowgiałło, Wilno 0.50. M. Dowgiałłówna, Wilno 1.70. M. Dowgiałłowa, Wilno 0.50. Kpt. Narkowicz, Wilno 13.80. K. Ch., Wilno 3.95. Ks. M. Sarosiek, Suchowola 143. Ks. M. Aronowicz, k/Grodna 2.80. S. Chocianowicz, Grodno 2. A. Trościanko, Wołożyn 2. Omieciński, Szczarnkowo k/Grodna 6. Por. Ilgiewicz, Wilno 11.50. F. Kołpakowska, Wilno 6. Z. Jatkowski, Wilno 6.10. Ks. E. Pietkiewicz, W. Eysymonty 3.81. N. Dawidziak, Białystok 1. K. Suchocki, Białystok 1. S. Warter, Białystok 1. S. Rajchert, Białystok 1. Ks. F. Piotrowicz, Wilejka 200. R. Urbanek, Wilno 20. Inż. I. Szadzewicz, Wilno 1. A. Kwedło, Wilno 1.50. M. Maciejewski, Wilno 16.25. I. Andruszkiewicz, Wilno 3. Chiluta, Wołkowysk 10.50. Pałoczański, Konstantynów 1.25. Ppr. K. Dokurno, Słonim 1.50. F. Wiśniewski Wilno 1. A. Sylwanowicz, Wilno 1.50. K. Marciszewski, Wilno 5. E. Zalisz, Białystok 13.50. II Komp. 76 pp., Grodno 4. Inż. T. Pieślak, Wilno 28.10. Martanus, Wilno 9.30. III Oddz. A. Szk. Pow. 29 w Wilnie 4.40. E. Masiejewska, Wilno 3. H. Zych, Wilno 1. J. Stanżański, Białystok 1. E. Smoleński, Wołkowysk 3. A. Wojtulewicz, Wołkowysk 7. M. Czapliński, Wołkowysk 12.40. A. Gryszkiewicz, Dukszty 12.70. T. Małyszko, Wilno 6.70. B. Kaliniewicz, Wilno 14.35.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z pismiennictwa.

Encyklika Leona XIII o kwestji robotniczej „Rerum novarum“ Przetłumaczył, wstępem i objaśnieniami opatrzył *ks. Jan Piwowarczyk.* Wydanie II uzupełnione. Stronic 97. Kraków 1933 r. Nakład „Księgarni Krakowskiej“ w Krakowie ul. św. Krzyża Nr. 13. Cena zł. 2.50.

Pojawiło się świeżo w ostatnich dniach drugie, zmienione wydanie encykliki Leona XIII z r. 1891. „Rerum novarum“ w opracowaniu ks. J. Piwowarczyka. Już to samo, że pierwszy parotysięczny nakład rozszedł się w roku wydania 1931., i że „Księgarnia Krakowska“ zdecydowała się przystąpić do ponownego wydania na panawiane z wielu stron prośby, świadczy o zaletach książki. Wartość drugiego wydania podnoszą jeszcze dokonane świeżo przez tłómacza zmiany, które sprawiają, że to nowe wydanie uwzględnia obecny stan katolickiej wiedzy społecznej i warunki pogłębiającego się kryzysu społeczno-gospodarczego.

Przedewszystkiem więc dodał autor do I wydania dwa nowe rozdziały wstępu; w jednym z nich omawia treść i znaczenie encykliki Piusa XI „Quadragesimo anno“, w drugim zaś w sposób jasny i zwięzły przedstawia stosunek tych dwóch encyklik do siebie i rolę, jaką, mimo zmienionych warunków, ma do odegrania encyklika „Rerum novarum“. Nadto odpowiednio do obecnego stanu kwestji społecznej zmodyfikował w paru miejscach komentarz. Wreszcie całość zaopatrzył w nową przedmowę, w której omawia zadania ruchu chrześcijańsko-społecznego na tle obecnego kryzysu społeczno-gospodarczego w Polsce i świecie.

Nowe wydanie encykliki Leona XIII pojawia się bardzo na czasie. Przeżywamy jeden z tych okresów historji, kiedy to zacierają się najjaśniejsze pojęcia, a umysły obejmuje chaos. Cóż n. p. za zamieszanie pojęć panuje u nas w sprawie takich zasadniczych elementów ustroju jak: własność, praca, państwo, wolność stowarzyszeń i t. p.? Encyklika Leona XIII „Rerum novarum“ dała w tych sprawach jasne i trafne, jak życie pokazało, pojęcie, a komentator, znany z szeregu prac na polu katolickiej socjologji, ks. Piwowarczyk, rozwinął je w instruktywnych wyjaśnieniach tekstu tak, że — jak zauważył ks. Red. Urban w „Przeglądzie Powszechnym“ — wydanie to encykliki „Rerum novarum“ stanowi zwykły wykład katolickiej nauki społecznej.

Nauki Leona XIII nic nie straciły na wartości z upływem czasu. A wreszcie rozstrój powszechny i chaos pojęć, który idzie wraz z postępem kryzysu społeczno - gospodarczego, sprawiają, że coraz więcej ludzi myślących, tak w Polsce, jak zagranicą, zaczyna nawracać do Leona XIII i z jego encyklik społecznych — w pierwszym rzędzie z enc. „Rerum novarum“ — uczyć się nauki o prawdziwym ustroju społecznym. To, co Papież powiedział o kapitalizmie i o socjalizmie w r. 1891 — obowiązki, które postawił Kościołowi, państwu i organizacjom społecznym. to wszystko szczególnej aktualności nabiera dopiero dzisiaj, w momencie powszechnego rozstroju i niepewności. Dlatego trzeba wydanej książce życzyć, by także i to drugie wydanie encykliki Leona XIII takie dobre znalazło przyjęcie, jakie znalazło pierwsze wydanie.

A. B.

X. Gracjan Tretkowski. **Krótkie homilje na niedziele całego roku.** Część druga. Pelplin 1933 r. st. 250.

Krótkie naprawdę, lecz treściwe, te homilje na 52 niedziele roku zawierają wiele cennych, całkiem aktualnych myśli, które z powodzeniem mogą być spożytkowane w kazaniach niedzielnych.

Karol Irzykowski. **Benjaminek.** Rzecz o Boyu - Żeleńskim. Warszawa 1933 r. Str. 189.

Książka zasługuje na przeczytanie i zalecenie zwolennikom świadomego i psotnego demoralizatora.

Ks. Jan Kapica. **Kazania—Mowy—Odezwy,** wydane przez Kółko homiletyczne kapłanów diecezji katowickiej pod redakcją *Ks. Dr. Emila Szramka.* Katowice 1933 r. Str. 378.

Ks. Kopica żył i działał w czasach niedawnych, w momentach walk socjalnych i narodowych, pracował na placówce duszpasterskiej, jako proboszcz w Tychach, pow. pszczyńskiego, jego bardzo cenione przemówienia cechuje wielkie umiłowanie bronionych spraw i niezwykła aktualność.

Stefan Błocki ppłk. **Nasze psy.** Vademecum miłośnika psa. (130 rys.) Wilno, 1933 r. Str. 237.

Na treść książki składają się następujące działy: I. Wiadomości ogólne, II. Rasy, III. Choroby.

Książka, napisana ze znajomością rzeczy, w sposób naukowy i z umiłowaniem przedmiotu, zasługuje na pilne przeczytanie.